

JAKOV STIPIŠIĆ

HRVATSKI DVORSKI DIGNITAR »RISARIUS«

Predmet ove kratke rasprave ograničen je na jedno do sada neriješeno pitanje terminološke prirode iz starohrvatske diplomatske građe. Radi se o pitanju: što među hrvatskim velikodostojnicima znači naziv i funkcija »risarius«.

Podaci o hrvatskim kneževskim i kraljevskim pratiočima i velikodostojnicima nalaze se isključivo u diplomatskim izvorima. U narativnim ih izvorima ne nalazimo, a, kako se u diplomatskom materijalu spominju samo atributivno bez ikakva pobližeg objašnjavanja funkcije, to su nam neki termini do danas ostali nerazjašnjeni. Oni se u ispravama javljaju u koroboraciji među svjedocima, i to u većem ili manjem broju, tako da se njihova nazočnost može smatrati prigodnom, pa stoga u jednoj ispravi nalazimo jedne, a u drugoj druge dignitare. Ima slučajeva da neke od njih susrećemo samo jednom. Osim toga i brojem i nazivom razlikuju se dignitari iz kneževskih vremena od onih kraljevskih. Lako je uočiti da jednu skupinu visokih dostojanstvenika predstavljaju župani koji stoje na čelu župa, a koji se povremeno u posebnim i svečanim prigodama sastaju s vladarom, dok drugu skupinu predstavljaju uži dvorski dostojanstvenici koji čine trajnu vladarevu pratnju i imaju izričito dvorsku službu. Zbog loše tradicije kneževskih isprava nije uvijek sigurno i jasno kako ti naslovi treba da glase. U Trpimirovoj se ispravi kao jedini dvorski dostojanstvenik navodi »Negutia camerarius«. Ostali svjedoci su župani, ali se ne veli ništa po čemu bi se moglo ustvrditi da li se radi o tzv. dvorskim ili župnim županima. U Mucimirovoj ispravi sastav dvorjanika je daleko raznolikiji. Treba spomenuti da u kneževskim ispravama nema hrvatskih naziva kao što je to slučaj u kasnijim kraljevskim ispravama.

S obzirom na ugledni naslov župana koji se pridaje dvorskim službenicima očito je da oni predstavljaju ono što su slične službe predstavljale na langobardskom i franačkom dvoru, jer su u Bizantu »ugledni ljudi bili mačonoše (spatharios) ili konjušari sa zlatnim bičem za jahanje (protospatharios), ali unutrašnju službu kod cara i carice vršili su neslobodni, robovi uškopljenici kao i komornici, stolnici, peharnici, vratari itd.«¹

Nakon Mucimira teško je pratiti razvoj tih službi, jer do 950. godine otprilike nema nijedne vladarske isprave, a i isprava iz te godine nažalost je potpuni diplomatski falsifikat. Kako je poznato, ova je isprava izvučena

¹ K. Jireček, Istorija Srba III, Beograd 1923, str. 24.

iz zaborava i objavljena prvi put 1967. godine.² Rački je vjerojatno nije poznao, pa je stoga nisu poznavali ni drugi naši povjesničari koji su na njegovim Dokumentima gradili stariju hrvatsku povijest. Nije vjerojatno da ju je izostavio zato što se radi o falsifikatu, jer u tom slučaju ne bi u svoje djelo bio uvrstio ni neke druge isprave koje je takvim smatrao. Ovom ispravom kralj Krešimir II, muž kraljice Jelene, poklanja devetorici Hrvata otok Vranjic (insulam Duranam) i neke posjede u Solinu, a oni na spomen tog događaja postavljaju ploču na desnoj strani oltara. O ovoj ispravi koja je sadržajem neobično bogata, ali isto tako vrlo opterećena i općenito nespretnim diplomatskim i kronološkim problemima, bilo je dosta pisano. Diplomatička je kritika mora proglasiti falsifikatom, što ne bi trebalo značiti da je neupotrebljiva za povijest. Možda bi u vezi s otočićem, koji se u ispravi spominje kao »regalis insula«, arheolozi trebali provjeriti da li ima tragova od onoga što se u ispravi priča u vezi sa spomenutom crkvom. — U koroboraciji se među svjedocima koje sačinjavaju neki župani, opat Donat i kapelan Ivan spominje i dvorski dignitar »Grubinna riccar«. Treba odmah upozoriti na grafiju te riječi i istaknuti njenu važnost da bismo shvatili kako je došlo do krive etimološke interpretacije i značenja tog izraza. Naime, samo drugo slovo *c* ima tzv. podređeni dijakritički znak, dok ga ono prvo nema.

Nakon ove isprave sve do 1060. godine, tj. do prve sačuvane isprave kralja Petra Krešimira postoji velik vakuum od 110 godina u pogledu diplomatskog materijala. U 13 isprava kralja Petra Krešimira nalazimo 18 raznih dvorskih službi. Većina tih dvorskih službenika ima hrvatski naslov, ali poneki put i latinski. To su: tepica ili tepčica (u raznim varijantama); vrtar, štitonoša (scutobaiulus, scutonos, scitnik, stitanasso), dedo (dada, dedu), postelnik, volar, vinotoča (regalis pincerna), sokolar, psar, dvornik, gradscik, eunuh, causidicus regis, iudex, decanus, capellanus i rizar. S obzirom na to da se tepčica ili tepčija nalazi na srpskom i na bosanskom dvoru, a u našim se ispravama javlja vrlo često, nema nikakve sumnje da je to bila jedna od najznačajnijih dvorskih službi. Međutim, do danas je nismo uspjeli etimološki protumačiti, pa se ona različito objašnjava.³ Kako se ni za službu rizar

² J. Stipišić — M. Šamšalović, Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, I, Zagreb 1967, br. 28, str. 39—43. U svojoj radnji »Tragom jedne bilješke Ivana Luciusa o jednoj hrvatskoj vladarskoj ispravi« (Zbornik Histo-rijskog instituta JAZU, vol. 6, str. 75—96) pokušao sam dati diplomatsku analizu ove isprave.

³ L. Margetić u radnji »Značenje i porijeklo riječi tepčija i dad« (Zbornik radova Vizantološkog instituta, knj. XVII, str. 55—64) pokušava objasniti porijeklo ovih naziva, pa za tepčiju misli da je to riječ grčkog porijekla od »stopotere-tes«, koja je u Bizantu označavala visokog vojnog funkcionara. Ta je riječ, kako isti pisac veli, doživjela u južnoj Italiji značajne promjene koje ju približavaju našem obliku. Što se tiče riječi »ded«, koja se u našim ispravama javlja u inačicama dad, dat, dedu, autor članka ne prihvaća mišljenje Račkoga da bi to bio »župan koji je upravljao dohotkom dvorskoga gospodarstva, na zapadu maior domus«, jer »djed kao dvorski funkcionar nije poznat u drugim slavenskim državnim formacijama pa je u najmanju ruku čudno što se takav naziv u tom smislu pojavljuje jedino u hrvatskoj državi narodnih vladara XI st.« L. Margetić pokušava dovesti u vezu ovog našeg deda ili dada s vrlo nejasnim terminom dudus, koji nalazimo u beneventanskoj kneževini u VIII. st., a znači jednog od najvažnijih funkcionara na kneževu dvoru. U daljem razglabanju pokušava povezati postanje ove riječi s grčkom riječi »touldon«, koja znači zbir osoba, životinja i raznih stvari u pratnji bizantske vojske. Čini mi se da su o postanju i tepčije i deda zaključci L. Margetića otišli predaleko i da su više-manje presudni. Kako su svi nazivi

nije moglo naći etimološko objašnjenje, to su naši historičari ili prekrajali taj izraz ili su ga izostavljali kada su pisali o dvorskim službenicima i dignitarima. Stoga će upravo o značenju te riječi i njenu tretiranju u našoj historiografiji ovdje biti riječ. Treba napomenuti da se jedan novi izraz nalazi još u Zvonimirovim ispravama. To je ubrusar. Isto se tako i opći izraz barones nalazi prvi put tek u Zvonimirovim ispravama, što je nesumnjivo došlo preko ugarske kancelarije. I u ispravama kralja Stjepana nalazimo podatke o tim dvorskim službama, ali to su one iste koje su nam poznate iz isprava kralja Petra Krešimira i Zvonimira. Vratimo se sada pitanju rizara.

U ispravi Petra Krešimira iz 1066/67. kojom poklanja samostanu sv. Marije zemlju u Tokinji nalazi se među svjedocima i Desciniza »risar«. Kukuljević, a onda po njemu i Rački ispravlja tu riječ u »ubrusar«, i to zato što je u kartularu sv. Marije, gdje se nalazi ova isprava, pisano zajedno Descinizarisar, pa su jedan i drugi netočno rastavili te dvije zajedno pisane riječi. Kukuljević čita Descini ubrusar, a Rački Desimir ubrusar, ne uvidjevši da ime tog dvorjanina ima deminutivni oblik Desinica (*Desciniza*), pa prema tome ostatak glasi *risar*. Nesnalaženje Kukuljevića i Račkoga i nepoznavanje etimologije riječi risar (rizar) prisililo ih je da u osnovi mijenjaju značenje pretpostavljajući da se tu krije pogreška pisara.

Treći slučaj gdje se susrećemo s ovim izrazom jest onaj u Sumpetarskom kartularu.⁴ Jakov morsticus, dux Marianorum, ima na svom dvoru također rizari. Navodi se u onoj poznatoj ispravi koja govori o sporu između Petra Crnog i Miroslava, koji se vodio pred Jakovom morstikom, a koji je završio nagodbom.⁵ Tu stoji: Actum est ante notitiam horum testium: ducis videlicet iam dicti et sui nisari Sauide ac ceteris militibus eius. U tom je kartularu grafija sasvim ispravna, pa je takvom ostavlja Kukuljević bez ikakva komentara, dok Rački tekst »et sui risari Sauide« korigira u »et sui psari Sauide«. Kako se to iz bilješke vidi, jer veli da u tekstu stoji »risari«. Prema tome imamo tri slučaja u hrvatskom diplomatskom materijalu gdje nalazimo među dvorskim dignitarima i rizara.

Pišući svoju glasovitu raspravu »Nutarnje stanje Hrvatske prije XII stoljeća« Rački se osvrće i na hrvatske dvorjanike, ali nigdje nije spomenuo rizara, i to iz navedenih razloga. Ostali povjesničari našeg starijeg razdoblja, kao Klaić i Šišić, prihvatili su rezultate Račkoga, pa su zbog toga izostavili ovu dvorsku službu. Posebno se time pozabavio Šišić u IX. poglavlju svoje Povijesti Hrvata u vrijeme narodnih vladara: Nutarnje stanje hrvatske države od IX do početka XI vijeka.⁷

Petar Skok u raspravi »Iz mojega »Glossariuma mediae et infimae latinitatis regni Croatiae« osvrće se na značenje i etimologiju ove riječi iz

dvorskih dignitara (sokolar, psar, ubrusar, vratar, dvornik, vinotoča, volar, posteljnik, stitonoša, građćik, stotnik) hrvatskog porijekla, očito je da to moraju biti i tepčija i ded. Što se tiče deda, nema nikakve sumnje da je tumačenje Račkoga sasvim ispravno, a što se tiče tepčije, etimološko objašnjenje još nismo dobili. Nekakva sličnost između tepčije i topoteretesa te deda i dudusa samo je zavodljiva slučajnost.

⁴ Cod. dipl., I, br. 77, str. 105.

⁵ Ovaj je kartular objavio Viktor Novak pod naslovom Supetarski kartular. Kako se selo i danas zove Sumpetar, a ne Supetar (kao onaj na Braču), i ovaj se kartular treba zvati Sumpetarski.

⁶ Cod. dipl., I, br. 136, str. 173.

⁷ F. Rački, Documenta, br. 111, str. 128.

⁸ F. Šišić, Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara, Zagreb 1925, str. 61.

Sumpetarskog kartulara te postavlja pitanje: Šta je onaj latinski naziv risari?² Ispravno konstatira da je Rački to ispravio »držeci valjda da se radi i ovdje o istoj dvorskoj časti koja se spominje g. 1070. u Krešimirovoj listini u naslovu svjedoka Tošimir psar«. Dalje nastavlja: »U oporuci (Petra Crnog), međutim, iz samoga teksta možemo tačno da ustanovimo socialnu kategoriju toga 'risari'. Kako se vidi iz konteksta Petrove oporuke i iz upoređenja s dokumentom, gdje zaista dolazi čast nazvana psar, nema nikakove mogućnosti za zaključak, da je risari slovenska riječ i da je to baš oznaka hrvatske dvorske časti. Korektura je, dakle, samovoljna.« Za potvrdu da se ne radi o hrvatskoj riječi Skok naglašava činjenicu da je ime Zavida (Sauide), nosioca te časti, u kartularu romanskog porijekla i pri tome se oslanja na Jirečka, pa zaključuje da je on svakako Roman, a ne Hrvat. Prema tome, nastavlja Skok, »vjerojatno da i sam apelativ risari nije slovenska nego latinska ili romanska riječ«. Pokušavajući riješiti pitanje o kakvoj se časti radi, on ovaj izraz stavlja u kontekst s »militēs«, jer se tako veli: ... sui risari Sauide ac ceteris militibus eius. Zato isključuje korekturu Račkoga i tvrdi da je apozicija »risari« oznaka vojničkog zanimanja. Razumije se, takvu riječ Skok nije mogao naći ni u jednom rječniku, već ju je morao sam konstruirati polazeći od uvjerenja da joj je osnova latinska riječ *rixa*, koja je u srednjovjekovnom latinitetu mogla glasiti *rissa*. S obzirom na to da *rixa*, odnosno *rissa* znači prepirka ili svađa, to onda agens izveden iz te riječi znači onoga koji se svađa, prepire, tuče, rve, pa je prema tome Sauida risari u Sumpetarskom kartularu bio onaj koji je dvobojem »dokazao Petrovu protivniku Miroslavu da Petrus Cerni imade pravo«. Skok iz daljih tekstova nastoji izvući argumentaciju za to svoje obrazloženje. Ipak je već u samoj metodi pogriješio jer se oslonio na ovaj jedini slučaj, iako je imao mogućnosti da u Dokumentima Račkoga nađe još jedan slučaj ove nerazjašnjene riječi. Naravno, slučaj iz navedene isprave Mihajla Krešimira II. (950. g.) nije mu mogao biti poznat, jer je ona objavljena više godina nakon njegove smrti.

U izdanju Sumpetarskog kartulara, što ga je pod netočnim naslovom priredio Viktor Novak, Skok je ostao pri svojoj staroj tezi da je to »čovjek koji dvobojem odlučuje ishod parnice«.

Viktor Novak u tom istom izdanju nije prihvatio Skokovo mišljenje. On je naslutio da je riječ slavenska, a ne latinska, odnosno romanska. On veli: »Ja pak smatram da je riječ stara i slovenska u vezi sa reza i riza, rizati. Rizar bio bi dakle čovjek koji je kao poreznik na rašošu bilježio dugove i obaveze poreznika. A onaj koji bilježi taj i piše i prema tome, taj risarius Zavida mogao je da bude knežev poreznik i pismen službenik možda čak i pisar.«³ On bi prema Novaku bio i sastavljač pismene odluke o čitavom sporu. Nema sumnje da je V. Novak učinio korak dalje naslutivši da se radi o slavenskoj, zapravo o hrvatskoj riječi. Međutim, sasvim je krivo pokušao objasniti njenu etimologiju povezavši je s glagolom rezati, što ga je odvelo u neuspjele kombinacije. On je to svoje tumačenje zadržao i u komentaru isprave kralje Petra Krešimira iz kartulara sv. Marije.

Kada sam pokušao dati prvu diplomatsku analizu novopronađene isprave kralja Mihajla Krešimira II, susreo sam se s ovom dvorskom službom i tada sam, oslanjajući se na Skokov autoritet, prihvatio njegovo mišljenje,

² Zbornik naučnih radova Ferdi Šišiću, Zagreb 1929, str. 50.

³ V. Novak, Sumpetarski kartular, Zagreb 1952, str. 41.

iako ne baš s punim uvjerenjem da je problem riješen. Drugog rješenja tada nisam znao. Nakon moje analize te iste isprave pokušao je dati novu analizu, a onda i tumačenje riječi risarius, Stjepan Antoljak u raspravi *Značaj isprave kralja Krešimira I za hrvatsku povijest*.¹⁰ On je u mnogočemu zauzeo druga gledišta. Grafija *ricčar* zavela ga je u rješavanju ovog problema, pa je skrenuo sasvim krivim putem. Za njega je za značenje te riječi presudna upravo ta grafija. On veli: »Taj izraz 'risari' mi imamo u našoj ispravi od 950. g. kao 'Ricčar', što označava viteza i pasanca (pasnika), koji se spominje u našim kasnijim izvorima pod tim nazivima (vitez, pasnik).« Antoljak tumači etimologiju ricčara njemačkom riječi »Ritter«, a to potvrđuje i time što i u poljskom jeziku postoji riječ »rycerz«, na ruskom »ricar«, koja isto tako glasi i na bugarskom, a rjeđe se upotrebljava i na makedonskom jeziku. U zaključku veli: »Izraz 'ricčar', koji se u Krešimirovom privilegiju prvi put ovako javlja, a onda u malo izmijenjenom obliku dva puta i u XI stoljeću, ne znači ni 'rvač' ni 'poreznik' (ni možda knežev pisar?) nego vitez (ovdje kraljev vitez, član njegove pratnje i dvorjanin), te taj izraz nije slavenskog porijekla.« Prema tome, to bi bila riječ germanskog porijekla, što je upravo teško i apsurdno pretpostaviti u Dalmatinskoj Hrvatskoj X. i XI. stoljeća.

Rješenje, koje smatram definitivnim, bez svake sumnje treba tražiti u praslavenskoj riječi *riza*, koja je sačuvana još u ruskom, češkom, poljskom i bugarskom jeziku, a nalazi se i u našim staroslavenskim tekstovima. Uostalom, zar riječ *riznica* ne treba također tražiti u korijenu ove riječi? Ta stara riječ znači odjeću, a u prvom redu svečanu odoru bilo svećenika, monaha bilo drugih velikodostojnika i vladara. Poznato je da se monah zove črnorizac očito zato što nosi crnu odoru ili rizu. Po tome se zove glasoviti Hrabar Crnorizac iz X. stoljeća. Takve su se svečane odore odvajkada čuvala zajedno s ostalim dragocjenostima u posebnim spremištima, riznicama, gdje se čuvao novac i dragulji. Riječ *riza* nalazi se na hrvatskom i na srpskom području. Dovoljno je pogledati podatke što ih donosi Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti ili što ih donosi Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik VI. Mažuranića. Riječ je sačuvana u nekim krajevima do danas. Ako hoćemo izvesti iz ove riječi agens s hrvatskim sufiksom, nije nam moguće drukčije nego tako da ona glasi rizar. Zato je najbliži pravoj grafiji upravo onaj način pisanja ove riječi kako je donosi isprava iz 950. godine. Moramo pretpostaviti da je i prvo slovo *c* moralo imati podređeni dijakritički znak. U ostala dva slučaja ona je pisana prema latinskoj ortografiji gdje *s* između dva vokala ima fonetsku vrijednost glasa *z*. Prema tome, latiniziran oblik ove riječi nije ništa drugo nego hrvatska riječ rizar s latinskim sufiksom *-us*. U našim srednjovjekovnim latinskim tekstovima nailazimo na više slučajeva kada imenice koje označuju neku djelatnost ili zvanje poprimaju latinski sufiks, kao npr. *cluzarus* (ključar), *clobučarius* (klobučar), *sokolaris* (sokolar) i slično. Ovome možemo dodati i pretpostavku da se riječ ruho također može etimološki povezati s riječi *riza*.

Ako bismo htjeli prevesti na latinski riječ rizar, onda bi to trebalo da

¹⁰ Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 10, Zadar 1972, str. 91—116.

bude *vestiarius*, a to je upravo ona služba koju nalazimo u crkvama, samostanima i osobito na dvorovima. Du Cange daje za riječ *vestiarius* značenje: *cui non vestiarii dumtaxat, sed et thesauri et cimeliorum cura committitur*. Dakle, *vestiarius* je ne samo onaj koji se brine za odore, već i za blago i dragocjene predmete, pa prema tome blago i novac. Zato se u Bizantu riznica zove »*bestiarion*«, riječ u kojoj je sačuvan korijen latinske riječi *vestis*. Znamo dobro da je protovestijar neki ministar financija u Bizantu i u Srbiji. Prema tome, *rizarus* = *vestiarius* = *thesaurarius*. U hrvatskom, dakle, jeziku *rizar* = *rizničar*.

Ako se bude još proučavala problematika isprave kralja Mihajla Krešimira II. iz 950. godine, trebat će postaviti pitanje kako je ovaj naziv ušao tamo u grafiji kakva nam inače nije sačuvana u druga dva slučaja. Kako je bilo moguće da falsifikator s kraja XIV. stoljeća unese izraz koji je davno izumro i k tome još u grafiji koja se prilično razlikuje od one u ispravi Petra Krešimira i u Sumpetarskom kartularu? Da je ovu tako staru dvorsku funkciju preuzeo iz Sumpetarskog kartulara koji mu je sigurno bio dostupan, a vjerojatno i poznat, bio bi je prenio u onakvu obliku u kakvu se nalazi u kartularu. Teško je pretpostaviti da ju je preuzeo iz kartulara sv. Marije, jer ga vjerojatno nije nikada ni vidio. U tom se slučaju postavlja isto pitanje, pitanje grafije. Prema tome ova transumirana isprava u ispravi kninskog kaptola iz 1397. već zbog ovog razloga pretpostavlja jedan stariji, i to mnogo stariji nama nepoznat tekst.

Na kraju treba onom nizu hrvatskih naziva dvorskih dostojanstvenika dodati i *rizara*, odnosno *rizničara* u današnjem obliku. To je služba koju odvajkada imaju svi dvorovi, pa ju je sigurno imao i hrvatski vladarski dvor. Ovo je ujedno i jedna nova do sada nepoznata nam riječ hrvatskog jezika. Treba samo naglasiti još i to da među dvorjanicima, odnosno dvorskim službenicima nedostaje upravo služba *rizničara*, pa tako u hrvatskom diplomatskom materijalu iz doba narodnih vladara ne nalazimo ni riječ »*vestiarius*« ni »*thesaurarius*«, jer je za to postojala riječ *rizar*.

JAKOV STIPIŠIĆ

THE CROATIAN COURT DIGNITARY »RISARIUS«

Summary

The subject of this article is limited to one hitherto unsolved terminological problem from Croatian diplomatic material.

Among the court dignitaries that we encounter in Croatian royal documents of the tenth and eleventh centuries we find the »risarius«. The first time that we find him is in a document of King Michael Krešimir II from 950, which, however, is considered a forgery. The second time is in a document of King Peter Krešimir from 1066/67, and the third time is in the Sumpetar Cartulary from the 11th century.

Ivan Kukuljević, Franjo Rački, Viktor Novak, Petar Skok and Stjepan Antoljak all worked on this question at least to some extent. As they did not succeed in giving an etymological explanation for the meaning and origin of this term, some of them were forced to correct the word, creating a new one, and others to give an explanation that is not acceptable. The first group includes Kukuljević and Rački, the second group Petar Skok, Viktor Novak and Stjepan Antoljak. Kukuljević and Rački consider it a scribal error and simply correct the word rizar into psar, a term that we find elsewhere among Croatian court dignitaries. Skok holds that the word's root is rixa, and that he would be a court functionary who in disputed cases took the ruler's place in a duel. Viktor Novak holds that it refers to a tax collector who carved tax obligations on a tally board, so the term is connected with the Croatian verb rezati. And Stjepan Antoljak asserts that rizar is nothing other than the German word Ritter.

After analyzing all the functions at the Croatian court, the author determines that there is no treasurer there. It is well known that riza means vestment and more precisely ceremonial vestment. As the vestments were kept together with other valuables in a special place, at the court there was a keeper or functionary who took care of them. This developed into a sort of minister of finance, so the Croatian word rizar is the same as the Latin vestiarius. We do indeed find this function in courts; thus in Byzantium we find vestiaries and protovestiaries in the same sense as that of the term rizar, or with a Latinized suffix »risarius«. In this paper the problem of this term has been solved definitively. A risarius is the same as a vestiarius or a thesaurarius.